

Jubileusz 50-lecia czasopisma Inżynieria i Aparatura Chemiczna

W bieżącym roku upływa 50 lat od ukazania się pierwszego numeru kwartalnika *Aparatura Chemiczna*, którego kontynuatorem od 1970 roku jest dwumiesięcznik *Inżynieria i Aparatura Chemiczna*. Kolejne zespoły pracowników i współpracowników starały się realizować ambitne cele pierwszej redakcji czasopisma, rozwijane później tak, aby spełnić oczekiwania pracowników badawczych, projektantów, konstruktorów, a także menadżerów oraz inżynierów ruchowych w przemysłach przetwórczych, w tym szczególnie w przemyśle chemicznym, petrochemicznym, rolno-spożywczym, jak również w energetyce, gospodarce komunalnej i w ochronie środowiska.

W czasopiśmie publikowane są artykuły o szerokim spektrum tematycznym, obejmującym problematykę procesów i operacji jednostkowych inżynierii chemicznej, bio- i nanotechnologie, inżynierię biomedyczną, recykling, bezpieczeństwo procesowe oraz obliczenia i projektowanie aparatów w aspekcie poprawy wydajności, lepszego wykorzystania surowców, oszczędności energii i ochrony środowiska.

Redakcja wyraża szczerze podziękowanie Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego za dofinansowanie umożliwiający wydawanie czasopisma, a Oficynie Wydawniczej SIMPRESS, Radzie Programowej, Recenzentom, Autorom, Czytelnikom, firmie AKAPIT (skład i łamanie) oraz Zakładowi Poligraficznemu SITPChem w Gliwicach za wieloletnią, owocną współpracę.

Szczególne podziękowanie pragniemy przekazać Panu Profesorowi Karolowi Machejowi, długoletniemu redaktorowi naczelnemu za wybitne zasługi zarówno w zakresie przedsięwzięć merytorycznych, jak i organizacyjnych. Poniżej zamieszczamy przygotowany przez Pana Profesora zarys historyczny działalności redakcji na tle zmian zachodzących w naszym kraju w ciągu minionych lat.

W imieniu Kolegium Redakcyjnego
redaktor naczelny
dr inż. Józef Ziolo

Przedruk artykułu z nr 5/2006

Jubileusz 45-lecia czasopisma Inżynieria i Aparatura Chemiczna

W 1961 r. powołany został przez Zjednoczenie Budowy Aparatury Przemysłu Chemicznego, Komisję Branżową Przemysłu Chemicznego i Aparatury oraz Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego kwartalnik pt.: „Aparatura Chemiczna”, którego bezpośrednim i jedynym spadkobiercą jest nasz dwumiesięcznik „Inżynieria i Aparatura Chemiczna”, powstały 28.11.1969 r. Zatem w bieżącym roku obchodzimy jubileusz 45-lecia istnienia obu tych czasopism traktowanych jako jedność, których dorobek można pokrótce scharakteryzować następującymi liczbami: wydano 8 roczników (obejmujących 32 zeszyty) kwartalnika „Aparatura Chemiczna” oraz 37 roczników (zawierających 236 zeszytów) dwumiesięcznika „Inżynieria i Aparatura Chemiczna”. Ten okazały dorobek był możliwy dzięki setkom Autorów publikujących swoje artykuły w naszym czasopiśmie. Pragnę w tym miejscu wyrazić im szczerą wdzięczność za włożony trud autorski.

Pierwszy numer tego kwartalnika, wydanego w postaci biuletynu, ukazał się w pierwszym kwartale 1962 r. i był redagowany przez Komitet Redakcyjny w składzie: Seweryn Bojmal (redaktor), Gabriela Gawecka, Jan Golanko, Dariusz Gomułkiewicz (redaktor techniczny), Józef Pelc, Lech Sokolowski, Wincenty Strużyna, Beno Szrajter. We wstępie do pierwszego zeszytu redakcja przedstawiła cel i zakres poruszanej tematyki, stanowiący w istocie program działania redakcji, który w oryginalnej postaci przedstawiono poniżej:

Oddajemy w Wasze ręce pierwszy numer kwartalnika „APARATURA CHEMICZNA” wydawanego przez Zjednoczenie Budowy Aparatury Chemicznej, Komisję Branżową Przemysłu Urządzeń i Aparatury Chemicznej oraz Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego i Materiałów Budowlanych.

Biuletyn ten poświęcony jest zagadnieniom związanym z problematyką produkcji urządzeń i aparatury, organizacji i technologii wytwa-

rzania, postępu technicznego, zastosowań nowych tworzyw w budowie aparatury oraz zagadnieniom eksploatacji i remontów urządzeń i aparatów przemysłu chemicznego.

Potrzeba wydawania takiego biuletynu wynika ze stale rosnącego znaczenia przemysłu budowy aparatury, który powinien zabezpieczać potrzeby rozwijającego się szybko przemysłu chemicznego. Współczesny przemysł chemiczny stawia producentom aparatury i służbom remontowym wysokie wymagania, które wynikają z postępującej intensyfikacji produkcji i nowych procesów stosowanych w przemyśle chemicznym, charakteryzujących się wysokimi ciśnieniami i wysokimi temperaturami. Również dużego znaczenia nabierają zagadnienia wdrażania do budowy aparatury nowych tworzyw syntetycznych oraz materiałów zastępczych, co związane jest z opanowaniem nowych technologii produkcji aparatury.

Zadania postawione przed naszym przemysłem przez Kierownictwo Ministerstwa Przemysłu Chemicznego osiągnięcia szybkiego rozwoju mocy produkcyjnej, podniesienia poziomu technicznego wytwarzanych urządzeń, wprowadzania nowych rozwiązań konstrukcyjnych i nowych tworzyw w budowie aparatury, wymagają dużego wysiłku organizacyjnego, podnoszenia wiedzy technicznej personelu kierowniczego, pełnego wykorzystania posiadanych środków oraz korzystania z przodujących doświadczeń. Wykonaniu tych zadań ma służyć wydawany biuletyn „APARATURA CHEMICZNA”.

Jesteśmy przekonani, że „APARATURA CHEMICZNA” spełni swą rolę i stanie się trybuną wymiany doświadczeń, popularyzatorem osiągnięć oraz doradcą personelu inżynieryjno-technicznego producentów i użytkowników urządzeń i aparatury.

Zespół redakcyjny biuletynu stawia sobie za cel osiągnięcie odpowiedniego poziomu wydawnictwa, aby zamieszczane w nim materiały były aktualne, ciekawe i przydatne, aby odzwierciedlały problematykę

potrzeb i trudności naszej branży. Liczymy na to, że w pracy redakcyjnej napotkamy na duże zrozumienie i współdziałanie całego aktywnego inżynierjo-technicznego Zakładów i Centralnych Warsztatów. Stała łączność z Czytelnikami i aktualność artykułów będzie warunkiem poczytności biuletynu.

Należy przyznać, że redakcja bardzo rzetelnie przystąpiła do realizacji zadeklarowanego programu. Świadczy o tym chociażby przedstawiony niżej spis treści dwóch pierwszych numerów kwartalnika:

- *Współpraca i koordynacja branżowe*
- *Organizacja i rola kompletnych dostaw inwestycyjnych*
- *Zabezpieczenie przeciwkorozyjne w budowie aparatury*
- *Mechanizacja i automatyzacja w przemyśle chemicznym*
- *Ukosowanie den i walczaków urządzeniem acetyleno-tlenowym*
- *Tłoczenie den metodą wybuchu*
- *Przygotowanie i organizacja procesu produkcyjnego aparatury ciśnieniowej*
- *O działalności normalizacyjnej w zakresie aparatury chemicznej*
- *Przegląd wydawnictw*
- *Komunikaty i informacje*
- i dalej
- *Zagadnienie oszczędzania materiałów hutniczych w przemyśle chemicznym*
- *Technicznie uzasadnione normy pracy*
- *Normalizacja w budowie aparatury chemicznej*
- *Nowości techniczne*
- *Wymiana doświadczeń*
- *Przegląd wydawnictw*

Jak widać, wachlarz zagadnień poruszanych w czasopiśmie był bardzo szeroki: od zagadnień czysto ruchowych, projektowych, związanych z zarządzaniem do zagadnień organizacyjnych. Ogólnie można powiedzieć, że zeszyty „Aparatury Chemicznej” udostępniły czytelnikom wiele wiadomości z zakresu technologii i metod produkcji, postępu technicznego w budowie maszyn, aparatury i urządzeń chemicznych, doboru i oszczędzania materiałów, typizacji urządzeń i modernizacji ich elementów. W biuletynie przekazywano również doświadczenia produkcyjne, informacje o nowych sposobach wykonywania urządzeń i nowoczesności ich konstrukcji oraz niektórych wiadomości technicznych wykorzystywanych w praktyce warsztatowej. Pod koniec lat 60. XX wieku zaczęło spełniać funkcje pisma specjalistycznego o charakterze przemysłowym. Zaczyna docierać za granicę. W 1968 r. powołano pierwszą Radę Programową w składzie *Jerzy Bobrowski, Czesław Dacko, Mieczysław Dróżdź, Jerzy Filipowicz, Olgierd Hołownia, Leopold Haczek, Bogusław Kępa, Bogdan Kurant, Jan Pająk oraz Władysław Plaskura* – przewodniczący. Czasopismo przez cały czas swego istnienia pozostało wierne przyjętemu programowi i odegrało dużą rolę w rozwoju aparatury, a tym samym i technologii wpływając znacząco na obraz przemysłu chemicznego w Polsce.

Z biegiem czasu wiadomości przekazywane w biuletynie stawały się coraz mniej wystarczające z uwagi nie tylko na bardzo silny rozwój światowego przemysłu chemicznego, charakteryzującego się m. in. nowymi technologiami i nowymi kierunkami rozwoju aparatury, lecz również ze względu na intensyfikację procesów technologicznych i stawiane im coraz większe wymogi. Z tego powodu zaistniała pilna konieczność poszerzenia publikowanych treści o wiadomości z zakresu inżynierii chemicznej, nowej silnie rozwijającej się gałęzi wiedzy technicznej. W związku z tym, z inicjatywy *prof. prof. Tadeusza Hoblera i Władysława Plaskury*, kwartalnik „Aparatura Chemiczna” przekształcono w dwumiesięcznik „Inżynieria i Aparatura Chemiczna” już jako organ Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego oraz Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich.

Pierwszy numer tego nowego czasopisma ukazał się na początku 1970 r. Należy podkreślić, że realizacja praktyczna tego przedsięwzięcia była możliwa głównie dzięki osobistemu zaangażowaniu się w sprawy organizacyjne powołania do życia nowego dwumiesięcznika, ówczesnego Dyrektora Naczelnego Zjednoczenia Budowy i Remontów Urządzeń Chemicznych w Gliwicach, *dr inż. Mieczysława Dróżdża*.

Pierwszy numer „Inżynierii i Aparatury Chemicznej” redagowany był przez Kolegium Redakcyjne w składzie: *J. Ajdukiewicz, J. Bandrowski, H. Chwalibóg, A. Czech* (z-ca redaktora naczelnego), *St. Kowalski* (redaktor naczelny), *A. Kubasiewicz, T. Majewski, A. Narkiewicz, J. Pająk, Wł. Plaskura* (przewodniczący), a w skład Rady Programowej wchodził: *J. Bobrowski, J. Ciburowski, Cz. Dacko, M. Dróżdź, J. Filipowicz, L. Haczek, O. Hołownia, B. Kempa, J. Pająk, Wł. Plaskura*. Funkcję przewodniczącego Rady Programowej powierzono *prof. dr. inż. Tadeuszowi Hoblerowi*, nestorowi polskiej szkoły inżynierii chemicznej, wybitnemu uczonemu i wspańiałemu Człowiekowi, który pełnił tę funkcję do końca swego życia.

W artykule wstępnym redaktor naczelny tak formułuje zadania i cele nowo powstałego dwumiesięcznika:

Otwarte zostały możliwości przekazania zainteresowanym pełniejszego wachlarza zagadnień związanych z techniką procesową i aparaturą chemiczną. A te właśnie dwa odcinki wyznaczają dzisiejszy postęp w przemyśle chemicznym i decydują o jego burzliwym rozwoju.

Aparatura jest produktem finalnym trudnego procesu określonego jako działalność badawcza i rozwojowa. Cała batalia o nowoczesność i postęp techniczny rozgrywa się w tej właśnie fazie, która w naszej sytuacji krajowej wykazuje szczególnie dotkliwie niedomagania.

i dalej:

Ambitnym celem redakcji jest przyczynienie się do realizacji tych zadań poprzez stworzenie dopływu wiedzy technicznej i stosowanej, jak również odpowiedniego serwisu informacyjnego dla projektantów, konstruktorów, wytwórców, użytkowników aparatury i urządzeń chemicznych. Chcemy możliwie wszechstronnie inspirować twórczo i podnosić na wyższy szczebel kwalifikacje zawodowe szerokich kadr odpowiedzialnych za postęp i przyszłość przemysłu chemicznego.

Pierwsze posiedzenie Rady Programowej poświęcone było określeniu profilu i programu tematycznego czasopisma. Ustalono, że powinna być zachowana równowaga tematyczna między publikacjami z zakresu inżynierii chemicznej a publikacjami z obszaru aparatury i urządzeń. Ustalono również, że publikacje powinny posiadać charakter użytkarny, przydatny dla przemysłu. Powyższe zasady obowiązują do dnia dzisiejszego, chociaż tematyka nie dotyczy tylko przemysłu chemicznego, lecz również przemysłów pokrewnych (spożywczego, farmaceutycznego i in.).

Te ambitne plany udało się szerokim frontem realizować do ok. roku 1980, kiedy to nakład czasopisma kształtował się na poziomie 1800–2000 egzemplarzy. Okazało się, wbrew pierwotnym założeniom, iż podstawowymi odbiorcami będą inżynierowie i technicy zatrudnieni w przemyśle, najwyższe zainteresowanie wzbudziło czasopismo wśród zakładów budowy aparatury, urządzeń i armatury, biur projektowych, a także wśród przemysłowych instytutów badawczych i wydziałów chemicznych uczeni technicznych. Przymuszczać było to spowodowane faktem, że zasadnicza linia programowa przy doborze artykułów ukierunkowana była na popularyzowanie osiągnięć naukowo-technicznych i doświadczeń przemysłowych z zakresu procesów jednostkowych i budowy aparatury. Prócz tego w każdym numerze przedstawiony był bogaty serwis informacji o krajowych pracach badawczych i osiągnięciach zagranicznych. Te ostatnie oparte były o czasopisma zagraniczne i wydawnictwa firmowe.

Ta dobra passa została przerwana w wyniku zaistniałego kryzysu gospodarczego i konfliktów społeczno-politycznych. W latach 1981–1982 następuje gwałtowny spadek zapotrzebowania na prasę techniczną. Dotyczy to również naszego dwumiesięcznika, którego prenumerata spadła o ponad 50%, co spowodowało wzrost deficytu oraz – co było szczególnie dotkliwe – silny spadek napływu nowych materiałów do druku, szczególnie z przemysłu. Dzięki dużemu wysiłkowi zespołu redakcyjnego oraz niektórych członków Rady Programowej udało się powstrzymać ten niekorzystny trend spadkowy i doprowadzić do stopniowego odrabiania strat. W ciągu kolejnych trzech lat nakład wzrósł do 1400 egz. Była w tym duża zasługa zrzeszenia „Metalchem”, kierowanego przez *mgr inż. J. Bradeckiego* oraz, dzięki aktywności *doc. inż. J. Pająka*, Ośrodka Badawczo Rozwojowego CBEA (Kraków) a także

ZUP Nysa. Zasadnicze trudności techniczne występujące w tym okresie były powodowane chronicznym brakiem papieru. Zachodziła konieczność ograniczenia objętości numerów oraz podwyższenia ich ceny.

Zasygnalizowany wzrost prenumeraty zakończył się w zasadzie w 1986 r. Wskutek zmian systemowych i strukturalnych zachodzących w naszym przemyśle, spowodowanych zmianami ustrojowymi, prenumerata naszego czasopisma zaczyna znacznie spadać, by w roku 2004 osiągnąć obecny poziom ok. 200 egz. Zanika całkowicie prenumerata indywidualna (jest to zjawisko ogólne), a głównymi naszymi odbiorcami są tylko niektóre zakłady przemysłowe i biura projektowe, a przede wszystkim uczelnie wyższe. W tej sytuacji redakcja boryka się z dużym deficytem i gdyby nie dotacja Komitetu Badań Naukowych, a obecnie Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, czasopismo przestało by istnieć. Duży wpływ na podniesienie dochodów czasopisma ma wydawanie zeszytów specjalnych związanych z różnymi konferencjami. Praktycznie zanikły dochody z reklam. Być może jest to spowodowane małą częstotliwością ukazywania się dwumiesięcznika oraz jego niskim nakładem.

W latach osiemdziesiątych ub. wieku następują istotne zmiany dotyczące naszego czasopisma. Jedną z nich, bardzo dotkliwą, była śmierć w 1987 r. Przewodniczącego Rady Programowej, *prof. mgr inż. Władysława Plaskury*. *Prof. Wl. Plaskura* był duszą czasopisma. Jego szczególna rola polegała nie tylko na kierowaniu Radą Programową i udziale w pracach Kolegium Redakcyjnego, lecz na stałym, roboczym kontakcie z redakcją. Jego doskonała znajomość przemysłu i stała gotowość do udzielania rad oraz talent mediacyjny w zażegnywaniu kłopotliwych sytuacji miały decydujący wpływ na jakość wydawanego czasopisma.

Po śmierci *prof. Wl. Plaskury* funkcję przewodniczącego Rady Programowej obejmuje *prof. dr hab. inż. Stanisław Wroński*, a po nim, w 2001 r., stanowisko to przejmuje *prof. dr hab. inż. Leon Troniewski*. Od 2003 r. rolę przewodniczącego Rady pełni *prof. dr hab. inż. Bożenna Kawalec-Pietrenko*.

W roku 1983 następuje zmiana na stanowisku redaktora naczelnego, na które powołano *prof. dr hab. inż. Karola Macheja*, członka Kolegium od 1975 r.

W 1997 r. umiera wieloletni sekretarz redakcji *mgr Ambroży Czech*, którego zaangażowanie w organizacyjną działalność redakcji, zwłaszcza w okresie gwałtownych przemian lat osiemdziesiątych i późniejszych, było godne najwyższego uznania. Na szczególnie podkreślenie zasługuje jego działalność w kierunku zachowania płynności wydawania czasopisma. Od 1987 r. zaczynają się zaburzenia we współpracy z drukarniami. Pierwotna wieloletnia współpraca z Wrocławskimi Zakładami Graficznymi RWS „Prasa” ulega zakończeniu ze względów finansowych. Druk czasopisma przeniesiono do innych drukarni na terenie Wrocławia, a następnie kolejno do Kielc, Katowic, Mikołowa, aż wreszcie od 1992 r. do Gliwic, do drukarni przy Instytucie Ekonomiki Pracy, obecnie przy

SITPChem. Od 1994 r. skład komputerowy powierzono *mgr inż. Danucie Gruszczyńskiej*, prowadzącej firmę AKAPIT.

Po śmierci *mgr A. Czecha* stanowisko sekretarza redakcji obejmuje na przełomie lat 1997/1998 *dr hab. inż. Marian Grobelny*, a od 1.03.1998 r. funkcję tę pełni z dużym zaangażowaniem *dr inż. Józef Ziolo*.

W 1986 r. następuje jeszcze jedna, bardzo istotna zmiana dotycząca czasopisma i bezpośrednio redakcji. Jak wspomniano na wstępie, „Inżynieria i Aparatura Chemiczna” była wspólnym organem dwóch stowarzyszeń: SITPChem i SIMP. Od początku swego istnienia czasopismo organizacyjnie przypisane było Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego. W 1986 r. SITPChem przekazało czasopismo, oczywiście wraz z redakcją, Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Mechaników Polskich i od tego czasu jesteśmy powiązani z tym Stowarzyszeniem. W 1989 r., w ramach SIMP, powołana zostaje do życia Oficyna Wydawnicza SIMPress, do której została włączona nasza redakcja. Dyrektorem Oficyny jest *mgr Kazimierz Łasiewicki*, sekretarz generalny SIMP-u, który stale wykazuje duże zainteresowanie sprawami czasopisma i włożył dużo wysiłku w niedopuszczenie do jego upadku. Dużą pomoc w załatwianiu spraw administracyjnych uzyskała Redakcja ze strony Oficyny od pani *Elżbiety Bargielowej*, będącej obecnie na emeryturze oraz od pań *Jadwigi Kaczmarczyk* i *Barbary Smolak*.

Wzmiankowane zmiany organizacyjne nie wpłynęły na zmianę charakteru czasopisma. Nadal pozostało ono organem tych dwóch Stowarzyszeń. Dzięki wiceprezesowi SITPChem, *mgr inż. Jerzemu Kropiwnickiemu*, redakcja pozostaje nadal w kontakcie z tym Stowarzyszeniem, uczestnicząc m.in. w jego ważniejszych wydarzeniach.

Obecny skład organów naszego czasopisma jest następujący. Kolegium Redakcyjne: redaktor naczelny – *prof. dr hab. inż. Karol Machej*, członkowie Kolegium, redaktorzy działów: *prof. dr hab. inż. Jan Bandrowski*, *prof. dr hab. inż. Jerzy Kamiński*, *dr hab. inż. Jan Thulie*, *prof. Pol. Śl.*; sekretarz redakcji – *dr inż. Józef Ziolo*, redaktor działowy odpowiedzialny za pracę sekretariatu – *inż. Maria Filipiak-Ziolo*. Radę Programową tworzą: przewodnicząca Rady – *prof. dr hab. inż. Bożenna Kawalec-Pietrenko*; członkowie Rady: *prof. dr hab. inż. Michał Dyląg*, *dr hab. inż. Jan Hehlmann*, *prof. Pol. Śl.*, *prof. dr hab. inż. Roman Krupiczka*, *prof. dr hab. inż. Czesław Strumillo*, *prof. dr hab. inż. Leon Troniewski*, *prof. dr hab. inż. Stanisław Wroński*, *dr hab. inż. Lidia Zander*, *prof. UWM*.

Redakcja wyraża słowa szczerego podziękowania osobom, które w różnej formie współpracowały lub współpracują z Redakcją, z naszym Czasopismem, a szczególne słowa uznania kieruje pod adresem *prof. dr hab. inż. Jana Bandrowskiego*, który od samego początku istnienia Kolegium Redakcyjnego jest jego aktywnym członkiem.

Prof. Karol Machej
Redaktor Naczelny

The scientific and technological journal
INŻYNIERIA I APARATURA CHEMICZNA
Chemical Engineering and Equipment

published since 1961

Journal is devoted to process calculations, construction and designing problems dealing with equipment and devices for process industries, especially chemical, petrochemical, power and food industry, both municipal engineering and environmental protection.

Readership consists of research workers, constructors and designers, managers and engineers.

Papers are dealing with unit operations of chemical engineering, processes and operations in such areas as bio- and nanotechnology, biomedical engineering, recycling, process safety. Scientific research, improved design methods, proper operating and maintenance of various apparatuses and devices are presented considering better capacity, better use of raw materials, energy saving and environmental protection. Papers are revised by professional referees.